

بررسی رابطه خودانگاره و انگیزش تحصیلی با مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه

رحیمه محب‌زایی

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه فرهنگیان رسالت، سیستان و بلوچستان، زاهدان.

چکیده

با شناسایی عوامل مؤثر بر علاقه و انگیزه دانش‌آموز به پیشرفت یا ترک تحصیل، می‌توان با اعمال روش‌های صحیح از همه نیروها و امکانات در جهت رشد دانش‌آموزان اقدام کرد. هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه خودانگاره و انگیزش تحصیلی با مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه می‌باشد. روش پژوهش توصیفی و به لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری این تحقیق، شامل کلیه دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه می‌باشد. نمونه آماری شامل ۱۱۰ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای انجام شده است. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه مهارت اجتماعی ماتسون و پرسشنامه خودانگاره و انگیزش توسط لیو و همکاران (۲۰۰۵) جمع‌آوری و به روش توصیفی و استنباطی به وسیله نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. از آنجا که سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است معلوم می‌گردد همبستگی بین این دو متغیر وجود دارد و فرضیه پذیرفته می‌شود. و چون ضریب همبستگی مقداری مثبت است مشخص می‌شود که رابطه مستقیم بین دو متغیر وجود دارد. و بین خودانگاره و انگیزش تحصیلی با مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. پس می‌توان از نتایج این تحقیق در مراکز مشاوره و آموزش و پرورش استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: خودانگاره و انگیزش تحصیلی، مهارت‌های اجتماعی، دانش‌آموزان

مقدمه:

همه پیشرفت‌های شگفت‌انگیز انسان در دنیای امروز برگرفته یادگیری است. انسان بیشتر توانایی‌های خود را از طریق یادگیری به دست می‌آورد. یکی از شرایط مؤثر بر یادگیری در میان دانش آموزان، انگیزش تحصیلی است. از دید روانشناسان، انگیزش یکی از مفاهیم کلیدی است و برای توضیح سطوح مختلف عملکرد به کار می‌رود. این مفهوم تفاوت میزان تلاش برای انجام تکالیف درسی را بازگو می‌کند (رحیمی پردنجانی، ۱۳۹۴). انگیزش تحصیلی یک درگیری تحصیلی یا به عبارت دیگر سرمایه‌گذاری شناختی-عاطفی و رفتاری در بین دانش آموزان برای پیشرفت در تعلیم و تربیت بر اساس اهداف آموزشی است. در واقع خودپنداره یا خودانگاره در این دانش آموزان یکی از مفاهیم بسیار مهم در روانشناسی و به معنای تمام آن درک، ذهنیت و احساسی می‌باشد که یک فرد نسبت به خویشتن خویش دارد (کشت‌ورز کندازی و همکاران، ۱۴۰۰). به عقیده پژوهشگران یک عامل مؤثر بر یادگیری و پیشرفت دانش آموزان که پژوهش‌های فراوانی را به خود معطوف داشته خودپنداره می‌باشد (هانسن^۱ و هندرسون^۲، ۲۰۱۹). بر اساس نظریه راجرز (۱۹۹۰) خودپنداره تحصیلی شامل سه مؤلفه است: تصویر خود که به شیوه توصیف از خودمان یعنی به آنچه فکر می‌کنیم هستیم اشاره دارد. حرمت خود که جنبه ارزشیابی دارد و به حدی اشاره می‌کند که ما خویشتن را دوست داریم می‌پذیریم و ارزش دارد درباره آن فکر کنیم و خود آرمانی همان چیزی است که دوست داریم باشیم و این ممکن است وسعت و درجات متفاوتی داشته باشد هر چه فاصله بین تصویر خود و خود آرمانی زیادتر شود حرمت خود کاهش پیدا می‌کند (باس^۳ و لارسن^۴، ۲۰۲۰). یکی از ویژگی‌های روان‌شناختی که برای نیل به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مهم می‌باشد خودپنداره تحصیلی است. خودپنداره تحصیلی عبارت است از نگرش کلی فرد به توانایی‌های خویش در رابطه با یادگیری آموزشی (خجسته و گودرزی، ۱۳۹۹). بر اساس دیدگاه لیو^۵ و وانگ^۶ (۲۰۰۵) خودپنداره تحصیلی دارای دو بعد اعتماد تحصیلی و تلاش تحصیلی دانش آموزان می‌باشد (پریاریزی، توحیدی، خزری مقدم ۲۰۱۸). و همان‌طور که گفته شد یکی دیگر از کارکردهای مهم در ایجاد موفقیت تحصیلی دانش آموزان انگیزش تحصیلی می‌باشد که به درک پیچیده موضوعات به عنوان یک فرصت برای دستیابی به تسلط به هنگام درگیری با فعالیت‌های مورد علاقه است. انگیزش تحصیلی موجب درگیری شناختی عمیق با موضوعات مورد مطالعه و در نهایت داشتن رویکرد عمقی نسبت به مطالعه می‌شود. از طرفی انگیزش بیرونی تحصیلی، انجام تکالیف یا پیگیری فعالیت‌ها به خاطر پیامدهای آن می‌باشد (شکوهی، بیژنی کشکک و خزائی پول، ۱۴۰۱). انگیزش تحصیلی به رفتارهایی اشاره دارد که به نوعی با عملکرد و موفقیت تحصیلی مرتبط می‌باشند، از جمله اینکه میزان تلاش یادگیرندگان چقدر می‌باشد، چگونه تکالیف خود را به طور مؤثر تنظیم می‌کنند، چه فعالیت‌هایی را برای پیگیری تکالیف انتخاب می‌کنند و هنگام مواجهه شدن با موانع چقدر پایداری می‌نمایند (موسیوند و کابلی، ۱۴۰۱). نظریه خود تعیین‌گری انگیزش را به دو مؤلفه بیرونی و درونی تقسیم کرده است. انگیزش درونی را یکی از عوامل مهم در کیفیت بالای یادگیری می‌داند و وابسته به پیامدهای عمل فرد نمی‌باشد. در حالی که انگیزش بیرونی به عمل فرد وابسته است (پارتانن^۷، ۲۰۲۰). در دیدگاه خود تعیین‌گری انگیزش در طیفی از نبود انگیزش تا انگیزش بیرونی و درونی مفهوم‌سازی شده است (فولادچنگ و فکری نوجه‌ده، ۱۳۹۸). نوع انگیزش درونی یا بیرونی بر نحوه مهارت‌های اجتماعی

¹ Hansen² Henderson³ Bas⁴ Larsen⁵ Liu⁶ Wang⁷ Partanen

نیز تأثیر می‌گذارد. مهارت‌های اجتماعی به مهارت‌های ضروری برای انطباق با نیازهای اجتماعی و حفظ روابط بین فردی رضایت‌بخش گفته می‌شود یادگیری مهارت‌های اجتماعی بخشی از مسئله اجتماعی شدن در کودکان است اجتماعی شدن نیز جریانی محسوب می‌شود که در آن هنجارها، مهارت‌ها، انگیزه‌ها، نگرش‌ها و رفتار فرد شکل می‌گیرد (سرچشمه و همکاران، ۲۰۱۷). موضوع اجتماعی شدن و مهارت‌های اجتماعی بخش مهمی از حوزه رشد فردی و مجموعه پیچیده‌ای از مهارت‌ها می‌باشد که برای تطابق و کنار آمدن با موقعیت‌های متعدد اجتماعی ضروری است و ارتباطات سالم را پرورش می‌دهد (علوی و همکاران، ۱۴۰۱). در واقع مهارت اجتماعی استعدادی می‌باشد که باعث بروز رفتارهایی می‌شود که به صورت مثبت یا منفی تقویت می‌شوند و نه رفتارهایی که مورد تنبیه واقع می‌شوند یا توسط دیگران خاموش می‌شوند، این مهارت‌ها می‌توانند در روابط آدمی با دیگران نتایج مثبت و موفقیت‌آمیزی به وجود آورند (رادمنش و سعدی پور، ۱۳۹۵). ایوت و گرشام (۱۹۸۷) معتقدند مهارت‌های اجتماعی مجموعه رفتارهای آموخته شده‌ای می‌باشد که فرد را قادر می‌سازد تا با دیگران رابطه اثربخش داشته و از واکنش‌های نامعقول اجتماعی خودداری کند، همکاری مشارکت با دیگران کمک کردن، آغازگر رابطه بودن، تقاضای کمک کردن، تعریف و تمجید از دیگران و قدردانی کردن مثال‌هایی از این نوع رفتار می‌باشد (بابازاده و همکاران، ۱۴۰۱). با تمام تفاسیر عنوان شده، به نظر می‌رسد داشتن مهارت‌های اجتماعی مناسب بر روی حوزه‌های درسی کودکان و میزان انگیزششان تأثیر داشته باشد. از طرفی به علت نقش مهمی که دانش آموزان در آینده خود بر عهده دارند و با شناسایی عوامل مؤثر بر علاقه و انگیزه دانش‌آموز به پیشرفت، مسئولین مربوطه می‌توانند با اعمال روش‌های صحیح از همه نیروها و امکانات در جهت رشد دانش آموزان اقدام نمایند و همچنین با توجه به اهمیت این موضوع بر روی آینده دانش آموزان و آینده‌ی شهر میرجاوه و بالطبع آن آینده کشور عزیزمان ایران و همچنین انجام نشدن این پژوهش در شهرستان میرجاوه، بسیار ضروری است تا به بررسی رابطه بین متغیرها پرداخته شود. بررسی این موضوع برای مشاوران، روانشناسان، معلمان و والدین نیز مثمر ثمر می‌باشد. پس سؤالی که ایجاد می‌شود این است که آیا بین خودانگاره و انگیزش تحصیلی با مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه رابطه معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی و به لحاظ هدف کاربردی است.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه تشکیل می‌دهند که از بین آن‌ها تعداد ۱۲۱ نفر به صورت خوشه‌ای از دبیرستان عترت شهرستان میرجاوه انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش دانش‌آموز بودن در مقطع متوسطه اول و جنسیت دختر بودن می‌باشد. از ملاک‌های خروج هم می‌توان به عدم تکمیل پرسشنامه‌ها اشاره کرد.

ابزار اندازه‌گیری:**الف) پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی ماتسون**

این پرسشنامه برای سنجش مهارت‌های اجتماعی افراد ۴ تا ۱۸ سال تدوین شده است. فرم اولیه این مقیاس دارای ۶۲ عبارت بوده که توسط (یوسفی و خیر، ۱۳۸۱) تحلیل عاملی شده و به ۵۶ عبارت کاهش یافت که مهارت‌های اجتماعی افراد را توصیف می‌کند. برای پاسخگویی به آن آزمودنی باید هر عبارت را بخواند و سپس پاسخ خود را بر اساس یک شاخص ۵ درجه‌ای از نوع لیکرت با دامنه‌ای از نمره ۱ (هرگز-هیچوقت) تا ۵ (همیشه) مشخص نماید. برای این پرسشنامه ۵ مقیاس فرعی در قالب ۵ عامل جداگانه، مشخص گردیده است که به شرح زیر تعریف شده است: ۱- عامل اول: شامل مهارت‌های اجتماعی مناسب ۲- عامل دوم: جسارت نامناسب ۳- عامل سوم: تکانشی عمل کردن و سرکش بودن ۴- عامل چهارم: اطمینان زیاد به خود داشتن ۵- عامل پنجم: حسادت، گوشه‌گیری و رابطه با همسالان است. جمع نمرات ۵۶ عبارت موجود در مقیاس یک نمره کلی به دست می‌آید که بیانگر مهارت اجتماعی آزمودنی است. تحقیقات نشان داده‌اند که مقیاس مهارت اجتماعی ماتسون از روان‌سنجی، پایایی بالای بازآزمایی و روایی افتراقی قابل قبولی برخوردار است. ماتسون و همکاران برای بررسی پایایی مقیاس مهارت‌های اجتماعی از ضریب آلفای کرونباخ و تصنیف استفاده کردند. مقدار ضریب آلفای کرونباخ و تصنیف به دست آمده برای کل مقیاس یکسان و برابر ۰/۸۶ بوده و یوسفی، خیر (۱۳۸۱) نیز ضریب پایایی ۰/۸۱ را به دست آوردند. در این تحقیق حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ برای پایایی برابر ۰/۹۳۴ بوده است.

ب) خودانگاره و انگیزش تحصیلی

پرسشنامه خودانگاره و انگیزش توسط لیو، ونگ و پارکینس در سال (۲۰۰۵) به منظور ارزیابی خود و انگیزش علمی-تحصیلی به صورت خود گزارش دهی، طراحی شده است. در این پرسشنامه نمونه‌ها با انتخاب پاسخ‌ها، احساس واقعی خود (خوشحالی و ناراحتی) را نسبت به یادگیری، انجام تکالیف و همکلاسی‌ها بیان می‌کنند. پرسشنامه خودانگاره و انگیزش از ۱۹ عبارت تشکیل شده است. این عبارت‌ها ۲ زیر مقیاس اعتمادبه‌نفس علمی و تلاش علمی (۹ عبارت اول اعتمادبه‌نفس علمی و ۱۰ عبارت دوم تلاش علمی) را می‌سنجند. این پرسشنامه به روش لیکرت ۶ نمره‌ای از کاملاً مخالف = ۱ تا کاملاً موافق = ۶ طراحی شده است و هیچ سؤالی به صورت معکوس محاسبه نمی‌شود. برای نمره‌گذاری پرسشنامه باید امتیاز عبارت‌های هر زیر مقیاس جمع زده شود. از نظر بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه، آلفای کرونباخ کلی این پرسشنامه ۰/۹۰ است که این میزان، ضریب همبستگی بالایی را نشان می‌دهد. همچنین ضریب همبستگی اعتمادبه‌نفس علمی ۰/۸۳ و ضریب همبستگی تلاش علمی ۰/۸۴ است.

شیوه اجرا:

از بین دانش آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه، دبیرستان عترت به روش خوشه‌ای انتخاب و تعداد ۱۲۱ نفر دانش‌آموز آن مدرسه به عنوان نمونه انتخاب شدند. پرسشنامه‌های فوق در اختیار همه‌ی نمونه‌ها قرار گرفت تا تکمیل کنند. داده‌های جمع‌آوری شده از طریق نرم‌افزار SPSS و آزمون آماری همبستگی و رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش:

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از این پژوهش در دو سطح (آمار توصیفی و استنباطی) انجام شد. تعداد ۱۲۱ پرسشنامه تکمیل شده که حاوی سؤالات مشخصات فردی و سؤالات مربوط به فرضیه‌های تحقیق است جمع‌آوری شد. بعد از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. سپس با استفاده از جداول و نمودارهای فراوانی، توصیفی از وضعیت شاخص‌های دموگرافیک و فرضیات تحقیق ارائه گردید، سپس به منظور رد یا تأیید فرضیه‌ها، فرضیه‌های تحقیق بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی سؤالات با استفاده از آمار استنباطی مورد آزمون قرار گرفت.

۱- یافته‌های حاصل از ویژگی‌های جمعیت شناختی

در این بخش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تکنیک‌های آمار توصیفی نظیر ایجاد جداول فراوانی برای بررسی چگونگی توزیع نمونه آماری از حیث متغیرهای جمعیت شناختی پرداخته می‌شود.

جدول ۱: آمار توصیفی

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
تحصیلات مادر	دیپلم و زیردیپلم	۱۵	۱۲
	لیسانس	۷۸	۷۶
	فوق لیسانس	۲۰	۱۰۰
	دکتر	۸	
تحصیلات پدر	دیپلم و زیر دیپلم	۳۸	۳۱
	لیسانس	۴۲	۶۵
	فوق لیسانس	۳۹	۱۰۰
	دکتر	۲	
جمع کل	۱۲۱	۱۰۰	

۲- آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق

در ذیل به بررسی آمار توصیفی متغیرهای تحقیق از جمله میانگین، انحراف معیار پرداخته می‌شود.

جدول ۲: آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	فراوانی	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
مهارت اجتماعی	121	56.00	246.00	128.3058	56.15957
خودانگاره و انگیزش	121	19.00	97.00	54.6198	22.97181

۳- آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش

قبل از وارد شدن به مرحله آزمون فرض‌ها لازم است تا از وضعیت نرمال بودن داده‌ها اطلاع حاصل شود. تا بر اساس نرمال بودن یا نبودن آن‌ها، آزمون‌ها استفاده شود.

جدول ۳: آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (KS) برای متغیرهای پژوهش

متغیر	فراوانی	مقدار آزمون	Sig (سطح معناداری)
مهارت اجتماعی	۱۲۱	۰/۱۳۳	۰/۲
خودانگاره و انگیزش	۱۲۱	۰/۱۰۶	۰/۲

با توجه به اینکه سطح معناداری برای متغیرهای پژوهش بزرگتر از ۰.۰۵ است نتیجه می‌گیریم که داده‌های جمع‌آوری شده برای متغیرهای پژوهش نرمال است.

۴- آلفای کرونباخ

آلفای کرونباخ برای ارزیابی همسانی درونی ابزار اندازه‌گیری محاسبه می‌شود. آلفای کرونباخ بالاتر ۰.۷ نشانگر پایایی قابل قبولی است. البته موس و همکاران (۱۹۹۸) در مورد متغیرهای با تعداد سؤال‌های اندک، مقدار ۰.۶ را به عنوان سرحد ضریب معرفی کرده‌اند (نقل از داوری و رضازاده، ۱۳۹۳). نتایج مربوط به آلفای کرونباخ در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۴: بررسی پایایی

متغیر	مقدار آلفا
مهارت اجتماعی	۰/۷۲
خودانگاره و انگیزش	۰/۸۴

۵- بررسی فرضیه پژوهش

فرضیه: بین خودانگاره و انگیزش تحصیلی با مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه رابطه معناداری وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از تحلیل همبستگی استفاده می‌کنیم. همان‌طور که در جدول مشخص است ضریب همبستگی پیرسون و سطح معناداری و تعداد داده‌ها را نشان می‌دهد. بر اساس این خروجی از آن جایی که سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است معلوم می‌گردد همبستگی بین این دو متغیر وجود دارد و فرضیه پذیرفته می‌شود. از آنجا که ضریب همبستگی مقداری مثبت است مشخص می‌شود که رابطه مستقیم بین دو متغیر وجود دارد.

جدول ۵: همبستگی مربوط بین مهارت و خودانگاره

همبستگی	مهارت
خودانگاره و انگیزش	۰/۹۳
سطح معناداری	۰/۰۰۱
تعداد	۱۲۱

در همبستگی جهت رابطه دوطرفه است و محقق نمی‌داند که کدام متغیر روی متغیر دیگر تأثیرگذار است. در صورتی که محقق جهت رابطه را بدانند از تحلیل رگرسیون استفاده می‌شود. جهت بررسی این رابطه از تحلیل رگرسیون استفاده می‌شود. خروجی رگرسیون شامل جداول زیر است که در ادامه آورده شده است:

جدول ۶: خروجی اول رگرسیون

سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	جمع مجذورات	
۰/۰۰۱	779.354	328334.185	1	328334.185	Regression
		421.290	119	50133.501	Residual
			120	378467.686	Total

جدول بالا (جدول ANOVA) حاوی تحلیل واریانس رگرسیون به منظور بررسی قطعیت وجود رابطه خطی بین دو متغیر است. از آنجا که سطح معناداری در جدول بالا کمتر از ۵ درصد است پس فرض خطی بودن دو متغیر تأیید می‌شود.

جدول ۷: خروجی دوم رگرسیون

سطح معناداری	T	Beta	خطای انحراف معیار	B	
۰/۰۰۱	52.314	.931	4.830	252.678	مقدار ثابت
	27.917		.082	2.277	خودانگاره و انگیزش

بحث و نتیجه‌گیری:

با توجه به اهمیت انگیزش تحصیلی و مهارت‌های اجتماعی در بین دانش آموزان، هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه خودانگاره و انگیزش تحصیلی با مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان دختر متوسطه اول شهرستان میرجاوه بود. نتایج حاصله از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که همبستگی بین متغیرها وجود دارد و فرضیه پذیرفته می‌شود. و رابطه مستقیم و معناداری بین دو متغیر وجود دارد. در رابطه با همسویی با فرضیه حاضر می‌توان به پژوهش بیجارزهی (۱۳۹۲) که به بررسی رابطه خودانگاره و خودکارآمدی با انگیزش پیشرفت تحصیلی پرداخته بود، اشاره کرد. نتایج نشان داد که انگیزش درونی داشتن با زیر مقیاس پذیرش خود همبستگی مثبت و معناداری داشت. همچنین رادمنش و سعیدی پور (۱۳۹۶) در پژوهش اثربخشی آموزش مهارت‌های اجتماعی در انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر متوسطه نشان دادند مهارت‌های اجتماعی در انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثر می‌باشد. در تبیین یافته‌های فوق می‌توان گفت: آنچه مدارس برای موفقیت افراد در صحنه‌ی چالش‌های زندگی به آنان اعطا می‌کند، شکل‌دهنده‌ی انتظارات قرن جدید است. در نتیجه برای روبرویی با این چالش‌ها می‌باید محیط آموزشی و یادگیری به‌گونه‌ای خلق شود با که طبیعت زندگی همگون باشد به و دانش آموزان کمک کند با انتظارات در حال رشد و تحول مواجه شوند. نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر نشان داد رابطه خودانگاره و انگیزش تحصیلی با مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان مؤثر بوده است. به عبارتی مهارت‌های اجتماعی در مشکلات یادگیری و رفتاری مهم است و کسانی که مهارت‌های اجتماعی بهتری دارند، از لحاظ پیشرفت تحصیلی موفقیت بهتری کسب می‌کنند (الکسنین و الکسنین، ۲۰۰۵). مهارت‌های اجتماعی یک رویکرد نظام مدار، مهارت‌های میان فردی است مثل مهارت‌های گفتگو و ابراز وجود. و تقویت این مهارت‌ها به شکل فردی می‌تواند باعث بهبود روابط میان فردی شود (رادمنش، سعیدی پور، ۱۳۹۶). کودکانی که فقدان مهارت‌های اجتماعی دارند اغلب توسط همسالان طرد می‌شوند و در

تعامل با والدین و معلمان مشکلاتی دارند، عملکرد تحصیلی ضعیفی دارند (وارنر، ۲۰۰۵). مهارت‌های اجتماعی به عنوان پایه و اساس ارتباطات، نقش مهمی در جامعه پذیری و تعامل با دیگران دارند. معمولاً دانش آموزان که از مهارت‌های اجتماعی بالایی برخوردارند پذیرش و محبوبیت بیشتری در بین همسالان خود دارند و تعاملات مثبت با دیگران به احتمال زیاد می‌تواند موجب افزایش عزت‌نفس و زمینه‌ساز شکل‌گیری هویت مثبت در این افراد باشد. از طرف دیگر مهارت‌های اجتماعی مناسب خود می‌تواند به عنوان یک سپر محافظت در مقابل طرد، انزوا و مشکلات تحصیل دانش آموزان عمل کند. مهارت‌های اجتماعی بالا در کودکان هم چنین می‌تواند منجر به حل بهتر مسائل، درک انگیزه و احساسات دیگران و در نتیجه برخورداری از حمایت‌های اجتماعی شود، با توجه به این که غایت همه‌ی فعالیت‌های آموزشی بهبود عملکرد تحصیلی و موفقیت تحصیلی و شغلی دانش آموزان می‌باشد، علاوه بر امکانات آموزشی و داشتن فضای آموزشی مناسب محیطی امن و آرام و معلم‌های آموزش‌دیده مجرب نیازمند به تعاملات مثبت و سازنده در سایه آموزش مهارت‌های اجتماعی می‌باشد زیرا فقط داشتن روابط میان فردی مناسب در بین همسالان در کلاس و معلم و شاگرد می‌تواند محیطی دلپذیر را به همراه یک ارتباط رضایت‌بخش فراهم سازد و دانش آموزان را در جهت رسیدن به اهداف آموزشی مناسب هدایت نماید. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به تحقیق فقط بر روی دختران و عدم تعمیم‌پذیری اشاره کرد. همچنین پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی مهارت‌های اجتماعی به‌صورت تخصصی به دانش آموزان آموزش داده شود.

منابع

۱. بابازاده، زهرا، مجاور، شیرین، فتحی، کامروز، جباری، سوسن (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش شفقت نسبت به خود بر مهارت اجتماعی، خودکارآمدی اجتماعی و سازگاری اجتماعی دانش آموزان با اختلال یادگیری. فصلنامه ناتوانی‌های یادگیری، ۱۱(۳)، ۴۴-۳۰.
۲. بیجارزهی، شیرین (۱۳۹۲). بررسی رابطه خودانگاره و خودکارآمدی با انگیزش پیشرفت تحصیلی، پایان نامه چاپ نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
۳. خجسته، سعیده، گودرزی، محمد (۱۳۹۹). تعیین اثر بخشی آموزش مهارت حل مسئله بر بهبود انگیزش پیشرفت و خودپنداره تحصیلی در دانش آموزان پسر پایه دهم با انگیزش و خودپنداره پایین. مجله مطالعات ناتوانی، ۱۰(۱۴۶)، ۱-۱۰.
۴. رادمنش، عصمت، سعدی پور، اسماعیل. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش مهارت‌های اجتماعی در انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر تهران. *روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه*، ۶(۲)، 63-44.
۵. رحیمی پردنجانی؛ طیبه (۱۳۹۴). رابطه ادراک از سبک‌های فرزندپروری با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان، دومین کنفرانس روانشناسی علوم تربیتی و سبک زندگی، ۱-۱۲.
۶. شکوهی، راحله، بیژنی کشکک، لیلا، خزائی پول، فاضله (۱۴۰۱). مقایسه انگیزش تحصیلی، شایستگی اجتماعی و هویت تحصیلی فرزندان خانواده‌های تک‌والدین و خانواده‌های هسته‌ای. فصلنامه پژوهش‌های برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، ۱۲(۱)، ۳۴۶-۳۲۳.
۷. شولتز، دوان (۱۳۹۲/۱۹۹۰). نظریه‌های شخصیت. ترجمه یوسف کریمی و همکاران. تهران: ارسباران.
۸. علوی، زهرا، قاسم‌زاده، سوگند، ارجمندنیا، علی اکبر، غلامعلی لوانسانی، مسعود، وکیلی، سمیرا (۱۴۰۱). اثربخشی پروتکل یکپارچه درمان فراتشخیصی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مضطرب و خودکارآمدی مادران آن‌ها. فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، ۱۳(۳)، ۲۴۱-۲۲۵.
۹. فولادچنگ، محبوبه، فکری نوجه‌ده، فوزیه (۱۳۹۸). مدل علی تأثیر ساختار کلاس بر فرسودگی تحصیلی: نقش واسطه‌ای انگیزش. *روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی*، ۱۵(۵۹)، ۳۰۹-۳۲۲.
۱۰. کشت‌ورز کندازی، احسان، هدایتی، الهه، کارگر، فاطمه، مظاهر، فاطمه (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای خودپنداشت تحصیلی در رابطه با بین ادراک از جوّ مدرسه و تحصیل‌گریزی. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۸(۴۲)، ۱۳۵-۱۵۶.
۱۱. موسیوند، محبوبه، کابلی، مریم (۱۴۰۱). مدل ساختاری رابطه بین یادگیری آنلاین براساس وجدان تحصیلی و فرسودگی تحصیلی: نقش میانجی انگیزش تحصیلی. *دو فصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۱۰(۱۸)، ۲۷۵-۲۹۸.
12. Bas, D. L. & Larsen, R. J. (2020). *Personality psychology: Domains of knowledge about Human nature*, McGraw-Hill Education.
13. Elksnin, L. K, Elksnin, N. (2005). Teaching Social Skills to Students with Learning and Behavior Problems, *Intervention in School and Clinic*, 33 (3): 131-140.
14. Hansen, K. & Henderson, M. (2019). Does academic self-concept drive academic Achievement? *Oxford Review of Education*, 45(5), 657-672.
15. Partanen, L. (2020). How student centred teaching in quantum chemistry affects students' experiences of learning and motivation—a self-determination theory perspective. *Chemistry Education Research and Practice*, 21(1), 79-94.

16. Porparizi, M. Towhidi, A. Khezri Moghadam, N. (2018). The Effect of Mindfulness on Academic Achievement, and Academic Adjustment: The Mediation Role of Academic Self-concept. *Positive Psychology Research*, 4(3), 29-44.
17. Sarcheshmeh, S. Karimi, M. Mahmoudi, F. Shaghghi, P. Abkenar, S. (2017). Effect of training of life skills on social skills of high school students with Intellectual disabilities. *Practice in Clinical Psychology*, 5(3), 177-186.
18. Waenes, E. D. Sheridan, S. M. Geske, J. & Warnes, W. A. (2005). A contextual approach to the assessment of social skills Identifying meaningful behaviors for social competence. *Psychology in school* 42(2), 233-247.